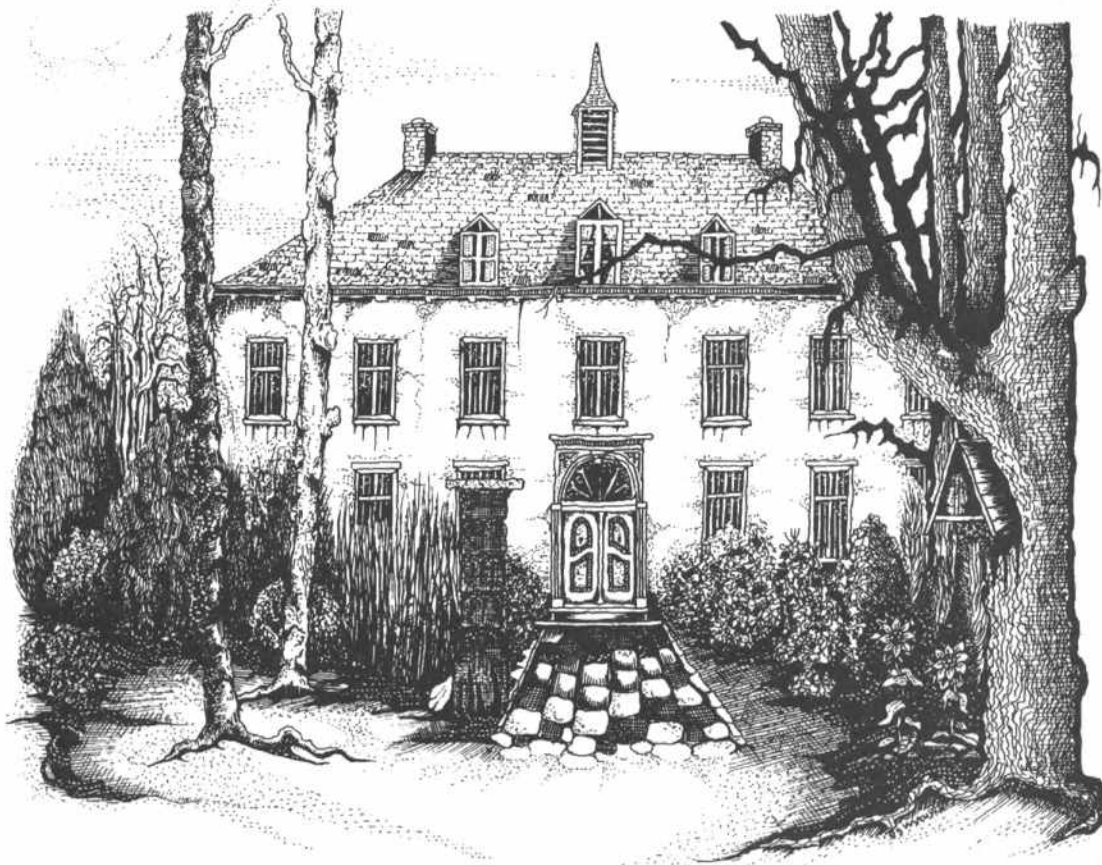

De Poemp

DF

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING
DAVIDSFONDS NIJLEN - NR. 19 - APRIL 1989

Dit is de eigen kijk van een Nijlense kunstenaar op onze historische pastorie. De onbetwistbaar "Pieckiaanse" trekjes in deze mooie pentekening zijn niet toevallig: Wim van Kuyck (°1951) raakte immers op 30-jarige leeftijd nauw bevriend met Anton Pieck, wat duidelijk merkbaar is in zijn teken-

stijl. Wim genoot een veelzijdige artistieke opleiding aan de Lierse Akademie en woont in de Korenstraat 10 te Nijlen. Hij heeft vooral door zijn fraaie pentekeningen en etsen enige bekendheid verworven in binnen- en buitenland. Welkom in "De Poemp", Wim!

DORP BLIJVEN!

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

Zelfs de meest breddenkende mens raakt er stilaan van overtuigd dat een groep eeuwige vernieuwers

onze kinderen als proefkonijn gebruikt om steeds maar andere "aanpassingen" in het onderwijs aan te richten. Het jongste nieuws is dat we nu in het middelbaar het "eenheidstype" krijgen. Voor ons niet gelaten, al hopen we wèl dat die "eenheid" voor meer dan enkele jaren zal standhouden... Wat ons echter écht kwaad gemaakt heeft, is het bericht dat het aantal uren geschiedenisonderricht zou verminderen.

Ten Geleide

DORP BLIJVEN!

ONS GEZAMENLIJK GEHEUGEN

Geschiedenis is immers ons gezamenlijk geheugen. Het leert ons uit welk volk we zijn voortgekomen, welke onzichtbare, maar sterke band ons verenigt. Uit de fouten van het verleden kunnen we bovendien leren, zodat die kennis ons helpt bij de uitbouw van een betere toekomst. Voor ons, Poempisten, is het duidelijk: wie het geschiedenisonderwijs afbouwt, pleegt een aanslag op ons gezamenlijk geheugen en dus op de band die ons verenigt tot een dorp, tot een volk...

De huidige stortvloed van Engelstalige beeldprodukten leidt eerder tot vervreemding. Want meer dan ooit geldt dat wij, om Europeeër en wereldburger te worden, op de eerste plaats echt Vlaming moeten zijn. Daarom zullen wij het verhaal van ons volk, fier en zonder schroom, aan onze kinderen voortvertellen.

NIJLEN, BLIJF DORP!

De Poemp doet niet of nauwelijks aan geschiedschrijving in de traditionele zin. Het gaat ons op de eerste plaats om ons dorp, om onze gemeenschap, waarvoor we de goede dingen uit het verleden willen bewaren. Och, god, het is niet veel, wat de Kempense zandboerkens ons nagelaten hebben. Maar toch is ons dorp ons het liefst op aarde. Met Felix Timmermans kunnen wij zeggen: "Waar plots het spekbuikige, overvloed-hoornige Brabant zich scheidt van 't mijmerend, magere Kempenland, daar is het!" Dat dorp is de band die ons verenigt. Daarom mogen wij aan ons dorpsgeheugen niet laten raken. Anders zal, eerder dan wij vermoeden, de vraag gesteld worden: Zijn wij nog wel een dorp, dat wil zeggen: een leefgemeenschap? Nijlen, blijf dus dorp, blijf poempen!

* Walter Caethoven

HET LIED VAN DE POEMP

(Wijze: Op de purpre hei)

Er staat een Poemp te Nijlen, vele jaren oud,
niemand weet te zeggen wanneer zij werd
gebouwd
tegen een klein muurke bij 't gemeentehuis,
met een leeuwepoot en ook een kop'ren buis.

REFREIN:

Die Poemp is voor Nijlen een waardevol stuk.
Zij bracht de mensen toch zoveel geluk.
Haar arm ging zo dikwijls omhoog en ook neer.
En 't zuiverste nat vloeide dan keer op keer.

2.

Als dorst kindren kwelde na vermoeiend spel,
rap naar de Poemp gelopen, gulzig drinken, snel;
't overtollig water, dat de Poemp wespoot,
liep langs bak en gaatje naar de stenen goot.

3.

Buren droegen emmers, reden met een vat
tot de rand gevuld met het kostbaar nat,
om eten te bereiden, schuren of de plas,
wat moesten ze toch doen als er geen Poemp
meer was?

4. Gaf de Poemp geen water, enkel nog een
zucht,

was het slot versleten, zoog zij enkel lucht,
gauw naar Gustje Hermans, redder in de nood,
hij schonk de Poemp weer leven na die korte
dood.

5.

Kwam toch plots haar einde, 't leven is zo broos,
door het leidingswater werd de Poemp werkloos.
Alle Nijlenaars wensen haar behoud
als enig monument waar men zoveel van houdt.

* Octaaf Van Camp, 20.10.1984

De nief Poemp

Het weze hier genoteerd voor het nageslacht: op zaterdag, 27 augustus 1988 werd onze gerestaureerde poemp plechtig tot Nijlens monument uitgeroepen.

Burgemeester, schepenen, raadsleden en een indrukwekkende klad "poempisten" hadden zich hiertoe op deze gedenkwaardige Niladag verzameld in de (na enige aarzeling) verkeersvrije Gemeentestraat.

Het onuitwisbaar in koper gegrifte poemp-gedicht van Meester Octaaf Van Camp, naast ons monument aangebracht, werd onthuld. Voorzitter Walter Caethoven verkondigde de nodige dorpswijsheid, waarna zijn dochter Goele "De Poemp van Nijlen" voordroeg. De Nijlense Straatzangers o.l.v. Willy Jacobs gaven met hun poemp lied (nogmaals op tekst van onze betreurede Meester Van Camp) aan heel de plechtigheid een echt gesmaakt, volks karakter. Nadat de voorzitter het Gemeentebestuur en allen die bijgedragen hadden tot de geslaagde restauratie gedankt had, werd entoesiast en in groep opgetrokken naar het café van de "poempiers", want de Straatzangers waren nog lang niet uitgezongen en wij niet uitgepraat. Aldaar toonde de Heemkring zich niet al te fanatiek, zodat ook wat anders dan poempwater gedronken werd. Kortom, een dag om nooit te vergeten!

Een groep fiere bestuursleden rond hun gerestaureerde poemp. Mevrouw Julia Van Camp was ere-genodigde tijdens deze plechtigheid, die onze betreurede Meester Van Camp helaas niet meer mocht beleven.

Een indrukwekkende klad "poempisten" trekt entoesiast, maar dorstig, naar 't café van ons "poempiers"!

1798: Eene nieuwe revolutie, nu tegens de Franse republiek.

"De grootste reden van hun bijeen rottinge was datse door de agenten soude gedwongen worden om dinst te nemen onder de troppen der France natie van 20 tot 25 jaeren, sonder respeyt ofte vertoef, daerm gaven (de jonkheid) voor reden van in haer eygen land doot te vechten"

• Jacob De Cnaep, 1798

De kwarteeuw 1790-1815 is wellicht de belangrijkste en meest bewogen periode van onze geschiedenis. De Nijlenaars die deze periode beleefden hebben tot tienmaal toe de macht in andere handen zien overgaan.

- In 1789 verdrijft de Brabantse Omwenteling de Oostenrijkers door de slag bij Turnhout te winnen.
- De verenigde Belgische Staten zijn echter zwak en inwendig verdeeld, zodat wij reeds in 1790 weer bij Oostenrijk komen.
- 1792, 1793 en 1794 brengen ons beurtelings onder Frans, Oostenrijks en tenslotte weer onder Frans Bewind.
- Op 1 oktober 1795 wordt ons land officieel bij Frankrijk ingelijfd.

De Franse broeders plunderden dadelijk onze gewesten. Schatten uit onze kerken, musea en bibliotheken werden naar Parijs versast, gedwongen leningen uitgeschreven. De bevolking werd verplicht goede metalen munt in te ruilen tegen weldra waardeloze papieren assignaten.

Aanvankelijk leek het erop dat de Fransen onze katholieke overtuiging zouden eerbiedigen. Vanaf 1796 begon echter ook in onze contreien een meedogenloze godsdienstvervolging: kerken werden gesloten, priesters moesten de "eed van haet aen het Koninkdom" zweren (wat zij in overgrote getale niet doen), kerkelijke bezittingen werden aangeslagen en als "zwart goed" verkocht ... In die besloten tijd duiken onbeëdigde priesters 's nachts op om in een schuur of op een zolder de mis op te dragen en onze mensen aan te moedigen.

Het bevel van het Directoire op 5 september 1798 deed de maat overlopen: alle ongehuwde mannen tussen 20 en 25 jaar moesten Frans soldaat worden! Voor de jonkheid is de keuze dan vlug gemaakt: "Liever in haer eygen land doot te vechten" dan "dinst te nemen onder de troppen der France natie", aldus Jacob De Cnaep in zijn persoonlijk, Nijlens verslag van de Boerenkrijg. Onder de leiding van Rollin en Van Gansen veroverden de Brigands, zoals de Fransen ze heetten, Mechelen, Herentals en Diest. Door getrainde en goed bewapende Franse soldaten werden ze, ondanks heldhaftig verzet, tenslotte te Hasselt verslagen op 4 december 1798. Arthur de Bruyne vat de Boerenkrijg als volgt samen: "Zij namen de wapens op tegen de beste soldaten van die tijd; ze wilden enkele het recht op een levenswijze die zij zelf wensten te bepalen in de besloten gemeenschap van hun gezin, hun buurschap, hun dorp, hun kerk, zoals hun vadersen het hun hadden voorgedaan ..."

Aan dorpsleiders als Jacob De Cnaep is het te danken dat onze mensen in die verwarde, woelige periode niet helemaal stuurloos zijn. De dorpsleiders zijn inderdaad in zeer moeilijke tijden van bezetting, oorlog, weerstand, plundering ... op hun plaats gebleven. Aldus werden ook de Nijlenaars van het "ancien régime" langs een pijnlijke geboorte naar een nieuwe tijd geleid. Een nieuwe tijd die ons, laten we dat eerlijk erkennen, ook democratische verworvenheden bracht die we tot op vandaag waarderen...

MET BLANKE SABEL ...

Jacob De Cnaep, die we in ons vorig nummer uitvoerig aan het woord lieten over de troebele dagen van wat we nu "de besloten tijd" noemen, verhaalt verder hoe in die periode te Ranst de gendarmen op stenen onthaald werden. Deze kwamen echter 's anderendaags terug en namen vijf inwoners gevankelijk mee. Op 19 augustus 1798 vielen drie gendarmen om 6 uur 's morgens, toen het volk zat te bidden, de kerk te Berlaar binnen. Een gendarme kwam met blanke sabel en een stok in de hand binnen en begon daarmee het volk buiten te ranselen. De twee anderen bleven aan de kerkdeur staan en kaptten op de buitenlopende mensen in. Een vrouw werd ter plaatse gedood, en men telde 40 gewonden ... Maar laat ons terug naar Nijlen keren en Jacob De Cnaep aan het woord laten:

KERKMEUBELN VERKOCHT

Het is ondertussen 26 augustus 1798 geworden. Wij komen nog elke zondag bij elkaar in de school en bidden er dan viermaal de rozenkrans. Goddank hebben we hier nog geen gendarmen gezien die ons dit zouden beletten. Vandaag op 14 vendemiaire van het jaar VII (of 5 oktober 1798) zijn in onze kerk alle meubelen verkocht: banken, altaren, preekstoel, biechtstoelen, kasten, kommuniebank, de sakristiekasten, de doopvont, de orgelkast, zolderbalken, het toreuurwerk en klok, in één woord: al wat zich in de kerk bevond. Dit ondanks al ons protest tegen de ontvanger, door de agent en de burgers van onze gemeente. En alhoewel het horloge en de klok eigendom van de gemeente waren, werden ze ook verkocht voor de som van 20 gulden. Niemand van

De gehate Franse wet op de militaire konskriptie (1798) doet in onze gewesten de maat overlopen. De "brigands" groeperen zich en vechten de boerenkrijg. Op deze tekening van Louis Geens zien we de opstand te Overmere.

onze mensen heeft hier op ingezet. Een kliek van slecht volk komt overal op alle dorpen om de kerkgoederen op te kopen en te versjacheren voor hun eigen profijt.

STORMKLOK OVER BRABANT ...

Op 21 oktober hoorden men 's morgens om 7 uur de grote klok stormen, de trommel slaan, en vervolgens weer de stormklok luiden de ganse voormiddag, overal, in gans Brabant. Zo werd de opstand van onze gewesten tegen de Franse republiek kenbaar gemaakt. Met honderden kwamen de jonge mannen vol geestdrift samen. Zij kozen hun voormannen, hun kommandant en officieren en vielen in de huizen van de gemeentelijke agenten binnen, waar ze alles kort en klein sloegen. De agenten en de gendarmen van de republiek sloegen noodgedwongen op de vlucht. Sommigen werden gedood.

STORMKLOK OVER NIJLEN!

's Anderendaags, 22 oktober 1798, begon om 9 uur 's morgens te Berlaar (hoofdplaats van het kanton) weer de stormklok te luiden. Op 23 oktober luidde de stormklok niet alleen te Berlaar, maar ook te Kessel en te Nijlen van 10 tot 12 uur. Iedereen vroeg zich angstig af wat de tijd nu weer zou brengen. Een schare volk trok

van Lier, door Kessel en Nijlen, op naar Herentals. Zij moesten deze fransgezinde stad omsingelen en stormenderhand innemen. De pastoor van Herentals had immers de eed afgelegd. De stad werd echter zonder slag of stoot overgegeven aan de jonge brigands.

Ondertussen verspreidde zich het gerucht dat alle jonge mannen tussen 20 en 25 jaar door de agenten zouden gedwongen worden om dienst te nemen in het Franse leger. Dan liever dood, luidde het eensgezind!

De boerenkrijg werd een ongelijk gevecht tussen boeren en sansculotten.

BOERENKRIJG

Zo werd een opstand geboren tegen een volksvreemde bezetter onder het motto "voor outer en heerd!", opstand die later de Boerenkrijg zou geheten worden. Jacob De Cnaep verhaalt verder hoe er opgetrokken werd naar Mechelen en Brussel. Lier was beurtelings in handen van de Fransen en de Brigands. Op 28 oktober wordt Herentals terug ingenomen door de Fransen, komende van "Bolhertog" (Baarle-Hertog). Jacob De Cnaep vertelt:

In Herentals lagen 11 tot 1200 jongeren die de stad hevig verdedigden. Toen de Fransen dit zagen, staken zij de stad van verscheidene kanten in brand. De mensen wisten niet meer waar te blijven en verstopten zich in bossen en kanten, want de Fransen doodden iedereen die zij op straat of in de hoeven vonden. De schade wordt op 300.000 gulden geraamd. Herentals is "gere-nuweert".

NEDERLAAG EN VERBITTERING

Op 12 december kwamen 300 tot 400 Fransen naar Nijlen. Gommarus van Leemputten werd, samen met andere notabelen uit de streek, opgepakt en opgesloten in 't kasteel van Antwerpen. Waarvoor weet ik niet.

Jacob De Cnaep besluit zijn nota 's over deze periode met de mededeling dat Gommarus van Leemputten op 12 februari 1799 behouden te Nijlen weergekeerd is.

NABESCHOUWING

In onze streek was vooral te Berlaar de geestdrift om tegen de Fransen op te trekken zeer sterk. Notaris Caeymax was hier de grote bezieler. De overmacht van de Fransen was echter te groot en na verschillende schermutselingen en gevechten, o.a. te Mortsel, Lier en Herentals ... werden de Boerenkrijgers definitief verslagen te Hasselt. Na deze nederlaag liep te Berlaar een jonge vrouw, Joanna De Schutter, schreeuwend over de straat, roepend om wraak.. Griffier Van den Bosch, die eerst te Kessel op de (aangeslagen) pastorie verbleven had en later te Berlaar woonde, was voor haar de grote verrader. "Hij (Van den Bosch) is een verrader van 't vaderland. Laat ons, vrouwen, op hem aftrekken, we zullen hem vinden. Ikzelf, ik zal voor(uit)gaan en hem zijn hart uit zijn lijf halen!" Zo groot was de verbittering hier.

Was de toestand op vele plaatsen zeer gespannen, dan was het, zo menen we, vrij rustig te Nijlen. Die rust zou echter maar van korte duur zijn. Weldra zullen over alle 's Heren wegen jongens van bij ons in dienst van Frankrijk gans Europa doorkruisen. Over die Nijlense soldaten van Napoleon zullen we het in ons volgend nummer hebben.

*Frans Lens - Walter Caethoven.

Vlaamse jongens, die tijdens de boerenkrijg gekwetst werden, waren er vaak erg aan toe. Voor hun verzorging waren ze aangewezen op de plaatselijke bevolking.. als ze al niet aan hun lot overgelaten werden. (Tekening A. Geudens).

Flamingant hekelt Frans-hakkelende Brusselaars in 1788.

Het verhaal over de Boerenkrijgers wekt ongetwijfeld onze onverdeelde sympathie: onze jongens verdedigden het recht op zelfbeschikking, eigen taal en tradities tegen volksvreemde overheersing. Toch blijkt uit De Cnaeps verhaal dat niet iedereen hier even weigerig stond tegenover de Fransen en de verfransing.

Een en ander kan voor een stukje verklaard worden door het verval dat de kerk in de 18de eeuw beleefde, terwijl de Franse encyclopedisten hun verlichte ideeën ook in onze contreien verspreidden. In deze periode worden duidelijk niet veel Vlaamse boeken geschreven. Adel en hogere burgerij verfransen vooral na 1750, en het Vlaams vervalst stilaan tot de taal van de minderontwikkelden. Tot ongenoegen van de stambewusten. Advokaat J.G. Verlooy, flamingant "avant la lettre", houdt in 1788 dan ook een warm pleidooi voor onze moedertaal en hekelt de Brusselaars die het Vlaams misprijzen. Hierna enkele regels uit zijn "Verhandeling op d' onacht der moderlyke tael in de Nederlanden", waaruit nogmaals blijkt dat er vaak niet zoveel nieuws onder de zon is!

*Walter Caethoven.

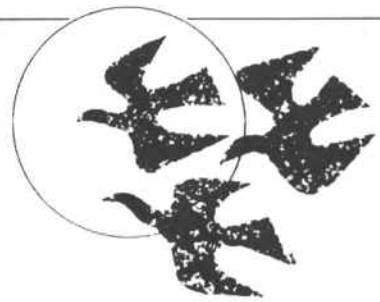
Advokaat Verlooy hekelt de Brusselaars die het Vlaams misprijzen.

De Nederduytsche tael is hier wel mishandelt by ons, en vooral in Brussel: zy is in deze stadt niet alleen veronachtzaemt, maer ook veracht: men spreekt er schier niet als de straettaal; nouwelijks eenen geleerde die ze middelmatig weet; 't gemeyn meynt dat ze gebrekkig is, en veracht ze zonder kennen; geenen Brusseleer oft hy zal beleyden dat hy nooit zermoon kan schoon vinden in 't Vlaems, maar dat dit moet in 't frans van eenen fransman zijn; daar zyn er die vermeyd zyn Vlaems te spreken in gezelschap oft op straet; andere die 't alwillens kwalyk spreken om in 't frans te schynen opgebracht te zyn, die g' in d' herbergen en kaffehuyzen hertnekkig zult hooren frans hakkelen, zonder eens in hunne belemmernis naer 't Vlaems te willen keeren. Onze joeffrouwen zal men nooit met eenen Vlaemsen kerkboek zien, en gebeurde dit, het schaemrood zou haest daer zijn...

Overgenomen uit J.B. Verlooy, Verhandeling op d'onacht der moederlyke tael in de Nederlanden (1788)

De bende van Bakelandt.

Hoe gehaat de Franse bezetter ook te Nijlen was, blijkt overduidelijk uit het relaas van Jacob De Cnaep. Geen wonder dat allerlei dievenbenden ondertussen onze streken onveilig maakten: de slachtoffers dienden niet alleen hun vrees voor weerwraak te overwinnen, maar moesten bovendien (om gerechtigheid te bekomen) een beroep doen op de Franse overheid, in wie zij geen vertrouwen stelden. Uit die tijden dateren de legendarische verhalen over de bende van Baekelandt, verhalen die nu nog tot de verbeelding spreken. Misschien kunnen we het daar in een volgende Poemp eens over hebben...

En het dorp zal duren

Ik zal voorbij zijn en het dorp zal duren
gelijk vandaag met harpen in de bomen.
Geblaat geblaf. En telkens toegenomen
bewegingen tegen de middaguren.
Het gras ontelbaar tussen vogelveren
en leeuweriken als omhooggetrokken
onhoorbaar bezig in een tijd vol klikken.

De knapen die nu haastig huiswaarts keren,
de ransels rondzwaaiend naar alle kanten
zullen volwassen zijn met grote handen.

Anton van Wilderode.

Bevel. Een sfeervolle opname uit het begin van deze eeuw.

Bevel voor 155 jaar: een momentopname.

Volgende bijdrage werd vrij vertaald door Frans Haverals (een Poemp-lezer uit Vremde) uit de "Dictionnaire géographique de la province d'Anvers" van Ph. Vander Maelen (1834).

BEVEL: gemeente in het kanton Heyst op den Berg N.N.O. op twee uur afstand, in het arrondissement Mechelen N.W. op vier uur $\frac{3}{4}$ afstand en op 5 uur $\frac{1}{3}$ van de hoofdstad.

Dit dorp omvat een kern en twee gehuchten, Molen-Eynde en Hillebrugs-Eynde.

Waterlopen. De Grote-Nete scheidt de gemeente van Itegem en Gestel. In de zomer treedt zij dikwijls buiten haar oevers en richt grote schade aan de rivierweiden aan.

Bodem. Zandig.

Landbouw. De bodem produceert 133 roeden tarwe, 1143 r rogge, 155 r gerst, 155 r (d' orge de seigle) gerstrogge, 500 r haver, 80 r boekweit, 15 r koolzaad, 25 r vlas en 10 r klaver. Het hooi is zeer overvloedig in de jaren waarin de Grote Nete niet buiten haar oevers treedt. Erwtten, bonen, rapen, wortelen en bieten.

Weinig appel-, pere- en kriekebomen. Houtwallen worden alle 5 à 10 jaar gekapt. Eike- en dennehout wordt gebruikt bij constructies. Vijf hoeven.

Veldbewerking: 1e jaar tarwe, 2de en 3de jaar haver of gerst met boekweit, 4de j. klaver, 5de j. aardappelen of boekweit, 6de jaar tarwe. De middelmatige terreinen worden verscheidene opeenvolgende jaren met rogge bezaaid, somtijds plant men aardappelen voor het vee. Op de beste terreinen zaait men wortelen en rapen na de graangewassen, zo heeft men twee oogsten per jaar.

19 paarden en 10 werkossen. Bemesting door stalmest, turf- en kolenas. In 1830:: 16 paarden, 4 veulens, 160 hoornbeesten, 17 kalveren, 30 varkens, 50 schapen en 15 geiten. Beienteelt. Wat hazen, konijnen, patrijzen en snippen.

Men vist in de Grote Nete snoek, brasem, zeelt, witvis en paling.

Bevolking. 156 mannen, 157 vrouwen totaal 313 inwoners. In 1829 telde men 15 geboorten, 7 overlijdens en één huwelijk.

Woningen. Vijf hoeven en 41 verspreide huizen in baksteen gedekt met stro. Er is een kerk en een lagere school.

Handel en Industrie. Er zijn drie linnenwevers. Handel in vee, graan en graangewassen.

Markten. Eens per jaar op Kruysjes-Berg met goede Vrijdag. Men verkoopt er varkens, stoffen en verscheidene voorwerpen in hout, ijzer en koper.

Suikernonkels: een herinnering of zoiets.

Suikernonkels: Sommigen denken bij dit woord onmiddellijk aan rijke schatten die hun zomaar, zonder overdadige inspanning als rijpe appels in de schort vallen. Zo in de trant van Marnix Gijsens gedicht: "Met mijn erfboom in de bankkluis." Mij komt bij dit woord echter iets totaal anders voor de geest, een tafereel dat in mijn herinnering sterke gelijkenis vertoont met het beroemde schilderij van Vincent Van Gogh: "De Aardappeleters."

Met mijn vader sta ik dan weer in de matige verlichte woonkamer van de boerderij van Doenkeres, vooraan op de Bevelsteenweg rechtover de huidige post, waar vier broers en een verweduwde schoonbroer van mijn grootmoeder samenwoonden. Elke avond gingen wij daar namelijk om melk.

In die halfduistere woonkamer waren de hoeken gevuld met donkere, voor een kind benauwende oude mannen, die vanuit hun zetel en vanonder hun groezelige klakken zwiingend naar de tafel, het centrum van de kamer, staarden. Als het eten op tafel kwam, werkten die schaduwen zich moeizaam op uit hun zetels om rond de tafel te gaan zitten. Steevast voltrok zich dan het volgende ritueel: een na een zetten de nonkels hun klakken af, namen de sjiek tabak uit hun mond en stopten die in hun klak, die ze dan achter aan hun stoel hingen.

Dan bogen zich die grijze, kalende en kale hoofden over de tafel voor een kort gebed. Onmiddellijk daarna werd de stilte van de kamer verbroken door het ritmische getik van lepels in met botermelkpap of havermoutpap

"De Aardappeleters" van Vincent Van Gogh (1885)

gevulde borden en door het geslurp van de etende nonkels, die de pap ijverig onder hun snorren naar binnen voerden. Als automaten gingen de armen op en neer tussen bord en mond, tussen mond en bord ...

Tijdens die maaltijd werd, voor zover ik me kan herinneren, zo goed als niet gesproken. Iedereen leek volledig in zichzelf teruggetrokken en met zichzelf bezig. Voor zo iets frivools als praten was er geen tijd.

Zodra ze gedaan hadden met eten, namen ze hun klak weer op, visten hun sjiek eruit en stopten die weer "smakelijk" in hun mond. Dan trokken de meeste terug naar hun hoek om er loom-verzadigd weg te soezen in de schemer van de kamer. De nonkel, vaak nonkel Jan of nonkel Pier, die ons de melk zou bezorgen, ging dan met ons mee om ons melkkannetje te vullen uit de grote, blinkende melkkit.

Vooral in de zomer was dat een geweldige belevenis. Dan moest de grote melkbus tevoorschijn getoverd worden uit de voor een klein kind bodemloze diepte van de beurreput (bornput) op het erf. Die diende toen als koelinstallatie.

Meer dan eens heb ik me dan voorzichtig over de hoge putrand gebogen om met opgewonden angstogen in dat dreigende gat te turen, terwijl de ketting zich ratelend rond de rol wond, als nonkel de zwengel draaide. Langzaam rees de kit dan op uit de diepte. Als ze op grijphoogte gekomen was, viste nonkel de melkbus met een snelle beweging uit de put. Vakkundig goot hij een grote witte gulp in ons kruikje, klopte het deksel opnieuw vast en liet de melkkan weer in de afgrand verdwijnen. Dan gingen we terug naar huis.

Dit was spannender 's winters, omdat we door de duisternis huistoe moesten. Ver was het niet, hooguit enkele honderden meters, maar wel opwindend, doordat duisternis toen nog echt duisternis was, ook in de onmiddel-

Suikernonkels

lijke nabijheid van het dorpscentrum, en de haag rond de tuin van Madame Camille erg grillige vormen kon aannemen, vooral als het winderig was. Brr...; zalig griezelig, en toch niets te vrezen: we moesten er immers niet alleen langs.

Toen ik groter werd, verloor die uitstap allengs zijn betovering. Bovendien werden het huis en de kamer steeds minder het huis en de kamer die ik me van in mijn kindertijd herinnerde, doordat de dood de nonkels een na een uit het leven weggeplukt had. Toen nonkel Wies alleen overbleef, nam hij een dwaas besluit. Hij wou weten hoe rijk hij wel was en zag maar een middel om dat te achterhalen, nl. alles waarop hij en zijn broers hun hele leven letterlijk en figuurlijk gezeten hadden verkopen. Door deze roekeloze daad verstoorde hij de vastheid van zijn levenspatroon en de orde en de zekerheid die hij in geleefd had. Daardoor verhaastte hij wellicht zijn dood.

Toen werd er dus geërfd. Het aantal erfgenamen was echter in de meeste takken zo groot dat ieder zich met een kermiscent tevreden moest stellen. Niet alle suikernonkels laten een even zoete nasmaak na...

*Rik Claes

De republikeinse kalender

In 1795 voerden de Fransen de zogeheten "republikeinse kalender" in.

Hij zou hier 10 jaar in voege blijven.

Het republikeins kalenderjaar bestaat uit 12 maand van 30 dagen; elke maand telt aldus 3 decaden. De weken worden gewoon afgeschaft. Om het jaar af te ronden wordt een 13de, korte maand van 5 dagen toegevoegd. De dag telt 10 uren van elk 100 minuten.

De herfstmaanden noemt men Vendémiaire (vendange, druivenoogst), Brumaire (brume, mist), Frimaire (frimas, rijp, nachtvorst).

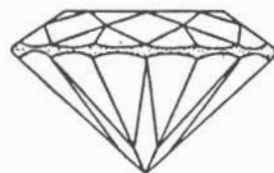
De wintermaanden krijgen de volgende benamingen mee: Nivôse (neige, sneeuw), Pluviôse (pluie, regen), Ventôse (vent, wind).

De lente telt de volgende maanden Germinal (germes, het kiemen van het zaad), Floréal (fleurs, bloemen), Prairial (prairies, weiden).

Voor de zomermaanden tenslotte heeft men het volgende bedacht: Messidor (moisson, oogst), Thermidor (chaleur, warmte), Fructidor (fruits, vruchten).

Deze kalender werd afgeschaft op 9 september 1805 of op 22 Fructidor van het jaar XII. Onze voorvaders zullen er echt niet rouwig om geweest zijn!

Ten Geleide

Diamant, een schitterend verhaal.

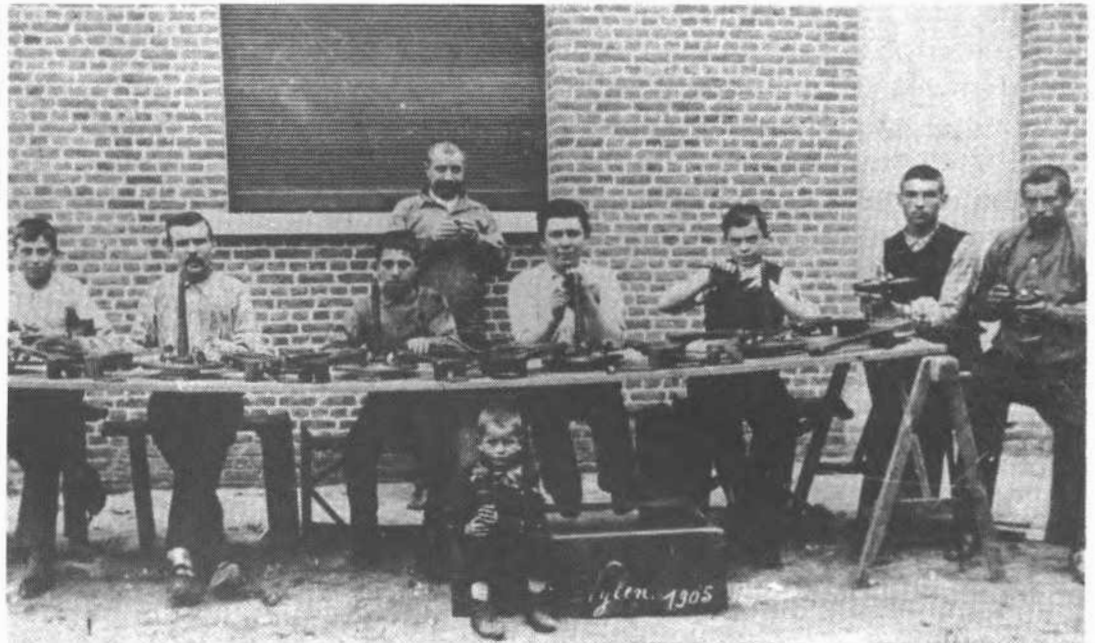
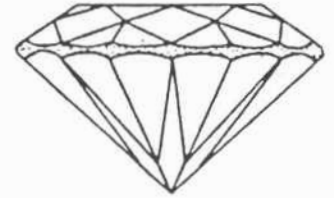
Het wordt fier op de gevel van ons gemeentehuis verkondigd: Jan Eduard Claes was de eerste diamantbewerker in de Kempen, en dus ook in ons dorp. Jan Eduard zal wel niet vermoed hebben welke ingrijpende veranderingen zijn verhuis naar Nijlen in 1876 voor onze gemeente zou meebrengen. Wat nu met India, Tunesië ... gebeurt, gebeurde toen immers met de Kempen: de grote diamantbazen (die een slijper zelf nooit ontmoet!) zochten en vonden goedkopere arbeidskrachten. Een na een rezen de fabrieken en fabriekjes uit de grond. Het steentje veranderde aldus niet alleen voor een stuk het uitzicht van ons dorp, maar het beïnvloedde ook grondig het economisch leven en zelfs de mentaliteit. Zo werden de slijpers weldra tot de heren onder de arbeiders gerekend. Wie handig en snel was, kon immers in enkele dagen een vol weekloon verdienen. Wie kent niet die sublieme verhalen van een gans "fabrik" dat een dagje verlof kon pakken om naar een of andere koers te gaan zien... of om gewoon op de lappen te gaan.

Elke slijper was duidelijk op de eerste plaats zijn eigen baas - en leefde daar ook naar.

Wij schrijven het met enige schroom, lieve lezers en beste lezer, maar het slijpen lijkt een beetje tot "de tijd van toen" te gaan behoren. Steeds meer fabriekjes komen leeg. Maken we een voorbijgaande crisis mee, zoals dat in het verleden al zo dikwijls het geval was? Wij hopen het, vermits onze diamantbewerker gewoon de beste ter wereld zijn. Die troef moeten we hoe dan ook, o.m. door een gedegen beroepsopleiding, blijven uitspelen.

Toch denken wij met wat weemoed terug aan de tijd toen verstellers het kostbaar steentje handig in het wakke lood vastzetten, toen zelfs de "mekanieke" dop nog moest uitgevonden worden -en toen "stress" nog een onbekend woord was in de slijperij. Meer, veel meer dan nu werd

DIAMANT, EEN SCHITTEREND VERHAAL

Ten Geleide

toen een diamant "op het gevoel" geslepen en kon dus met recht en reden een waar kunststuk genoemd worden. Wij weten het, die tijd komt nooit terug, en daarom wil uw Poemp dat stukje dorpsgeschiedenis opschrijven - voor we het allemaal vergeten zijn. Met uw hulp, beste mensen, kunnen we het geheugen van ons dorp oprispen. Spreek, schrijf of telefoneer ons, wij hebben u immers nodig. Ondertussen lezen we de inleiding tot onze diamantserie, geschreven door een echte slijper: Poempist Hypoliet Budts!

* De Redactie.

Een Nijlens "fabrik" anno 1905. Deze zeldzame foto werd, wellicht omwille van de toen nog ongevoelige film, buiten de werkplaats genomen. Wie kan er ons meer over vertellen?

• Het ontstaan

De naam "diamant" komt van het Griekse woord "adamos": dat betekent onverwoestbaar, ontembaar. De mensheid kent dit gesteente reeds zeer lang. Meer dan 3000 jaar voor onze tijdrekening wordt er voor het eerst melding gemaakt van zijn bestaan. Het bestaat uit zuiver gekristalliseerde koolstof, wat de Franse scheikundige Antoine Lavoisier eerst in 1776 ontdekte. Zijn vorming was een proces van lange adem: het werd diep in de ondergrond bij een geweldige druk en een intense hitte gevormd. Aardbevingen stuwden deze lagen naarboven doorheen lagen van rotsachtige aarde, kimberliet of blue ground genaamd, die harder werden naargelang zij de koude gebieden naderden. Daarbij ondervond de koolstof een extreme weerstand en onderging daardoor een geweldige druk. Zij stond gelijktijdig aan een sterke afkoeling bloot. Zo kristalliseerde zij en ontstond het diamant.

Zijn faam

De oudste van de beroemde diamanten is de Koh-I-Noor. Hij is een indrukwekkende steen van 186 karaat

Nijlen telde ooit meer dan 100 fabrieken en fabriekjes. Op de foto de respectabele diamantslijperij van de gebrs. Lieckens in de Spoorweglei. Het gelijkvloers van dit gebouw werd opgetrokken in 1910.

en zijn naam betekent: Berg van Licht. Hij werd 700 jaar geleden in de nabijheid van de Ganges in India gevonden: volgens sommigen aan de Godavari-rivier, volgens anderen aan de Djoumna. Hij behoorde tot de bezittingen van de Indische vorst Anga en ging later tot de keizerlijke schatten der Mongolen behoren. Die gaven hem de naam "Vana" vanwege zijn hardheid. Sinds 1850 behoort hij tot de Britse kroonjuwelen, al is hij nu wat afgeslankt tot 109 karaat doordat hij in 1852 opnieuw gekloofd werd in Amsterdam.

Door de eeuwen heen groeide de waardering voor diamant. Allerlei gaven werden aan hem toegeschreven: hij beschermde zijn drager tegen de pest, hekserij en nachtmerries en zelfs tegen de aanvallen van de duivel, hij was het zinnebeeld van heldere geesten, maakte hen die niet waard waren hem te dragen hovaardig enz..

Wat er ook van zij, hij blijft bij uitstek het symbool van liefde en trouw, en dus het aangewezen geschenk bij verloving en huwelijk.

Zijn verspreiding

Naar het schijnt waren de eerste ruwe stenen afkomstig uit het rijk van Golconda. Van daaruit hebben ze op dezelfde wijze als thee en specerijen hun weg naar Europa gevonden.

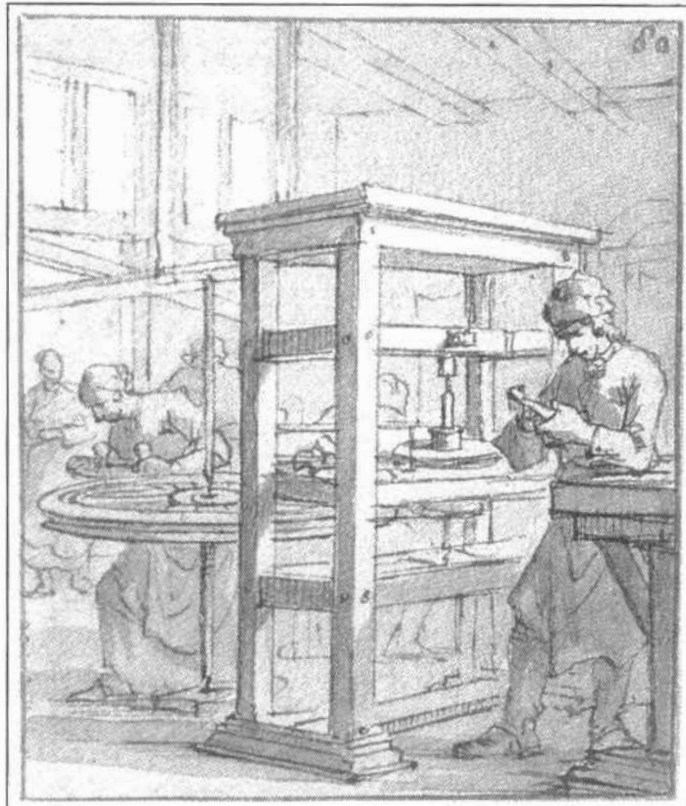
Later, als gevolg van de grote ontdekkingsreizen, geschiedde de aanvoer over zee door Portugese schepen.

De Inquisitie in Portugal tegen de niet-katholieken joeg heel wat handelaars, veelal Joden, op de vlucht. Dit was het tijdstip waarop te Brugge diamant opdook en de basis werd van een bloeiende nijverheid. Later in de 15de eeuw verdween die uit Brugge door de verzanding van het Zwin en het verlies van de zeehavens. De andere havensteden Antwerpen en Amsterdam werden toen diamantsteden.

Vanaf het einde van de 15de eeuw werd er te Antwerpen op grote schaal handel in diamanten en edelstenen gedreven door voornamelijk Portugese kooplieden. Reeds in 1447 werd door de stedelijke overheid de waarschuwing gericht tot de inwoners en bezoekers van de stad dat het op straf van boete verboden was namaakdiamanten te verkopen.

Dit is de oudste vermelding van een band tussen Antwerpen en het diamant. Het vak van diamantslijper is vermoedelijk vanuit Brugge naar Antwerpen overgekomen samen met de handel. (Het juiste tijdstip waarop dit gebeurde is niet terug te vinden.)

De zogenaamde ontdekking van de "kunst" van het diamantslijpen wordt aan de Bruggeling Lodewijk Van Berkel toegeschreven.

"De Diamantslijper" van Jan Luiken (1694). Een vrouw draait een groot wiel dat de eigenlijke diamantschijf in beweging brengt.

Waren er te Antwerpen "voor de 15de eeuw gene bescheiden te vinden rakende de diamantnijverheid" (Geschiedenis van het Antwerpse diamantslijpersambacht 1582-1797 door D. Schlugleit), toch was er tot 1585 een bloeiende diamantindustrie gevestigd. Maar na de inname van de stad door de Spanjaarden verdween die samen met de Joden en protestanten naar het Noorden, naar Amsterdam.

Gelukkig was dit maar een tijdelijke verhuis en kreeg de stad later opnieuw een bloeiende diamantnijverheid. Dat de Amsterdamse diamantairs in de 18de eeuw de handel in Braziliaanse diamant in handen kregen zou uiteindelijk tot een voordeel voor Antwerpen worden. Doordat die Hollanders hun moeilijkste stenen naar Antwerpen stuurden, moesten de Antwerpse diamantbewerkers hun vakbekwaamheid ontwikkelen om ook daarvan iets moois te maken.

Die vakbekwaamheid is ook tegenwoordig nog de sterkste troef van de Belgische diamantbewerkers. De moeilijkste stenen krijgen zij aan het schitteren.

De handel in Antwerpen

Vanaf 1875 doken in de Metropool kopers van geslepen diamant op uit alle belangrijke steden van Europa (Parijs, Wenen, Moskou, Berlijn, Lissabon, Warschau enz...) Zij ontmoetten elkaar in de drankgelegenheden in

De Diamantslijper

*'t Sijn dropies uit een bron,
Die eindicht nog begon
De mens wil gaarnen cierlijk zijn
Door diamantsteen, of robijn
Op dat zijn rijkdom zij gepreesen:
't Was beeter dat hij 't recht begon,
Om eens te blincken als de son.
Dat sal een and're schoonheid weesen.
Jan Luyken (1649-1712)*

de buurt van het Centraal Station. Verschillende van deze kooplieden werden later fabrikanten.

Omstreeks 1883 verenigden een 50-tal handelaars zich in een private club. Toen ze in 1887 was aangegroeid tot een 100-tal leden veranderde zij van lokaal. In 1893, met reeds 392 leden, werd uit deze diamantbeurs de Naamloze Vennootschap "Diamantclub van Antwerpen" gesticht. Ze bouwde ruime beurslokalen en bureaus, die in 1894 in tegenwoordigheid van Jan Van Rijswijck, burgemeester van Antwerpen, werden ingehuldigd.

Later werden nog drie andere diamantbeurzen opgericht:

- in 1904 de "N.V. Beurs voor Diamanthatel", voornamelijk een ontmoetingsplaats voor buitenlandse handelaars.
- in 1929 de "S.V. Antwerpse Diamantkring, voor handelaars in ruwe en industriediamanten.
- in 1929 de "N.V. Vrije Diamanthatel, voornamelijk een ontmoetingsplaats voor Kempense fabrikanten.

Maar reeds voor de oprichting van de "Diamantclub van Antwerpen" had de diamantnijverheid in de Kempen, en ook bij ons in Nijlen een aanvang genomen, namelijk in 1876 met de komst van Jan-Eduard Claes, die diamantslijper van beroep was. Dit was voor Nijlen en later voor vele van zijn inwoners het begin van een nieuw en welvarend tijdperk.

*Hypoliet Budts

Bronnen:

- "Geschiedenis van het Antwerpsche Diamantslijpersambacht 1582-1792" door D. Schlugheit.
- "Diamant in de wereld" Charles van Antwerpen.
- "Diamantmuseum Grobbendonk" in uitgave van V.V.V. Nete en Aa.

DE SCHOTSE SCHAATS

Bomma, het steentje en de Sus...

Het blijkt, lieve mensen, tot de merkwaardigheden van de menselijke natuur te behoren dat men zijn jeugd vaak roekeloos of minstens onbezonnen slijt - en daar later soms wat spijt over heeft, maar er toch met plezier aan terugdenkt. Ook is het zo dat men die jonge tijd steeds meer gaat overpeinzen naargelang men zijn haar (maar niet zijn streken) verliest; helaas neemt het plezier niet noodzakelijk met de jaren toe.

Onlangs vertoefde ik in een Nijlens café, dat om zijn Vlaamse aard ten overvloede te bewijzen, "Kempeland" heet. Mijn vertoef was tot ruim na het middernachtelijke uur uitgedeid, toen plots de deur openzwaaide en twee donkerhuidige vreemdelingen het slagveld, hùn slagveld, overschouwden. Enkele kaarters keken verstrooid op, en een biljarter wachtte even met een nochtans haarfijn berekende stoot. Maar dan, als afgesproken, ging iedereen weer aandachtig zijn eigen bezigheden beoefenen, terwijl de vreemdelingen zonder succes en met als maar dalend enthousiasme hun matten en matjes te koop aanboden. Ik volgde het gebeuren met de grootst-mogelijke, tactische onverschilligheid en zag beide moderne, gemotoriseerde tjok-tjoken weldra afdruppen. Pas dan keek Lewie even op en vroeg terloops: "Zijn ze weg?", waarna heel het gebeuren voor hem definitief geklasseerd was. Hij had goei troef, en dan koopt ge wat anders dan bedkarpetjes.

Ik echter, ik had het weer eens zitten. In mijn geest doemde weer Bomma uit mijn kinderjaren op, compleet met lange, donkere jas en valiesje. Ik zie U, lieve lezers, blij knikken, - en dat troost me: blijkbaar ben ik niet de enige in Nijlen die nog terugdenkt aan die onnozele, zwarte zijpkjes van de zwarte bomma. En dat in een tijd waarin we dagelijks de onmogelijkste trucs moeten uithalen om niet te bezwijken voor allerlei geraffineerde, overvloedige delicatessen.

Maar toch, die zijpkjes waren iets speciaals, zoals bomma iets speciaals was. Hij was mijn eerste kennismaking met onze ontwikkelingssamenwerking, al was dat woord toen nog niet uitgevonden. Lange tijd heb ik zelfs gedacht dat er maar één, exclusieve bomma was (ongeveer zoals Sint Niklaas), tot ik er op een kermiskoers eens twee zag rondlopen (bomma 's, bedoel ik), en

Bomma, het steentje en de Sus...

toen was ik ook die illusie kwijt. Toch blijf ik erbij dat den besten Bomma die van 't "fabrik" van den Do was. Als ik geluk had (en mijn broek niet bij den Blafon aan het verslijten was) kon ik hem zien, en zelfs horen aankomen, want af en toe riep hij met een zware, melodieuze stem "bomma, leuke leuke, bomma!", en daarmee wisten we het. Beter dan om het even welke controleur kon hij alle slijperijen in ons dorp vinden. Winter en zomer droeg hij een pardessus, want, wat de koude keert, keert ook de hitte. Bij den Do toverde hij uit zijn valiesje een serveerblad, waarover hij deskundig een greep witte, met zjizjippekes gevulde tipzakjes uitstrooide. "Goe voor de valling!" zei hij en liet smekend het wit van zijn ogen zien. Dat was, buiten het "danke" na de verkoop van een tipzakje zjizjippekes, de enige mededeling die hij ons in het Nederlands verstrekte. In tegenstelling tot de moderne tjoek-tjoeken had hij veel geduld en verkocht - maar hij was dan ook met heel wat minder tevreden. Met 1 frank (of waren het er 2?) per zakje wordt ge waarschijnlijk niet rap rijk.

Daarmee, lieve mensen, zijn we volop aan het klappen over de slijpers van toen. Van in onze hof kon tijdens een èchte zomeravond het ritmisch geklop gehoord worden op drie, vier verschillende plaatsen als slijpers hun "poeier" bereidden. Op een keer werd dat geluid naast ons deur plotseling met een vloek onderbroken, toen de Sus naast zijn stamper klopte (Zat er een kat aan zijn duiven?). Jeugdig en onervaren vroeg ik of 't zeer deed, een vraag die de Sus helemaal niet waardeerde.

En dus weet ik tot op vandaag niet welk lichaamsdeel hij toen in glijvlucht getroffen heeft. Nu ja, wat doet het ertoe? Hoofdzaak is dat de zjizjipkes van toen lekker smaakten. En ze waren nog goed voor de valling ook, want wie heeft ooit een Bomma met een snotvalling gezien!

* Walter Caethoven.

P.S. : Hoe zwak is toch de mens. Eigenlijk moest ik een inleiding voor de diamantreeks van de Poemp schrijven, en nu heb ik het vooral over Bomma 's en zjizjippekes gehad. Och, "pasjense", ze lopen bij mij ook altijd niet even goed. "Als ge maar niet door den rondist slijpt!", zei de Sjarel, en hij moest met Marie trouwen!

Nog eens

Ik zou nog eens willen zitten
in mijn ouderwets klaslokaal
binnen vier muren, krijtwitte,
met het bijbelvast beeldverhaal
van Elisa en de berinnen.

Ik wilde nog eens ontwaken
in de ochtend van Sinterklaas,
de weelde van raden en raken
chokolade en spekulaaas
met ongewoonlijke smaken.

Ik zou nog eens willen lopen
met moeder, zo vroeg als het was
slaapdronken uit bed gekropen,
door de hal van de kanada 's
met hun zwarte loofvleugels open.

Ik zou nog eens willen liggen
in de gonzende klavers van toen
languit onder stuifmeel van vlinders
op een aarde van niets dan groen
met een korenbloem tussen mijn vingers.

Ik zou nog eens willen rijden
rechttop achteraan op de fiets
van vader, langs glazende weiden
op weg naar niemand en niets
en nergens - als toentertijde.

Anton van Wilderode.

1873:

Ambras met de champetter.

Er waren dat voorjaar nogal wat dieven op ronde. Zelfs in 1873 smaakte een gestolen konijn, op zijn Vlaams klaargemaakt met pruimen, even heerlijk als nu. Er werd inderdaad te Nijlen gestolen lijk de raven; het regende dan ook klachten bij de burgemeester GOORMANS. Deze ontbood de "Garde", Jan Baptist DE METZ. "Jan Baptist, ge moet 's nachts uwen toer eens doen man! Het gaat over zijn hout, we gaan een slechte naam krijgen bij onze geburen."

Jan Baptist De Metz knikte eens verstrooid, zette zijn kepie terug op zijn kop, zei "ja" tegen de burgemeester en dacht wat anders. Peinsden ze nu echt dat hij 's nachts langs die aartsdonkere landwegen zijn benen ging breken voor die paar stomme kiekens en konijnen? Ze konden allemaal eens vierkant naar de kl... averen lopen. Hij had morgen wel wat anders te doen: 's morgens heel vroeg met een kar hooi naar Herentals, in de namiddag haafkoopdag bij schele Lien, overmorgen stro voeren naar een veekoopdag te Borgerhout. Dat stro kostte verdorie veel te veel bij de weduwe Van Gansen; hij zou die gierige pin eens goed aan haar vel zitten. Hij had al heimelijk plezier op voorhand. Kopen, verkopen, bieden en marchanderen plus enkele borrels genever voor de inspiratie waren zijn lang leven. En zo ging het verder tot ... 28 Xber 1873:

Het collegie van Burgemeester en Schepenen der Gemeente NIJLEN, in aanmerking nemende de klagten van eenige inwoners geeft vermaning aan den veldwachter van zich voortaan te onthouden en aftezien van den openbaren handel te bedrijven en het koopen in publieke koopdagen. Na eenige opmerking zoo van de veldwachter als van het Collegie geeft deze hem de toelating van het hooi en het strooi en de andere artikelen in zijn bezit te mogen verkopen of verhandelen.

24 Februari 1874

Na beraadslaging van den voltalligen gemeenteraad in dagteekening van heden waarbij den veldwachter, Jan Baptist De Metz in zijn ambt van veldwachter voor vijftien dagen word opgeschorst te rekenen van één tot 15 meert aanstaande, geeft hem van deze tuchtstraf schriftelijk kennis, hem verzoekende op 1 meert aanstaande zijne wapens op het gemeentehuis aan het collegie in te brengen.

22 Meert 1874

Overwegend dat den veldwachter eenen uitstel heeft aangevraagd om van zijne koopwaren af te raken tot één april, overwegende dat dien staat van zaken een einde behoort te nemen, doch hem met welwillendheid willende behandelen, besluit het collegie dat zijne vraag word toegestaan, tijdsstips van een April zal hij zich van alle voorwerpen afgemaakt hebben.

12 April 1874

Insgelijks gezien den uitstel tot een April voor den veldwachter om van alle zijne voorwerpen te kunnen afmaken en verkoopen. Overwegende dat niettegenstaande zijne verlenging hij thans nog altijd voortgaat in zijnen handel, zich geenszins aan onze vaderlijke vermaning en bevelen gedragend, beslist den gemeenteraad tegen 16 April aanstaande ten vier ure in de namiddag op te roepen ten einde eene beslissing te nemen nopens de tijdelijke of definitieve schorsing van de veldwachter JOANNIS BAPTISTA DE METZ..

"Wannes" heeft toen wel gevoeld dat de grond onder zijn veldwachtersvoeten te heet werd. Nog voor de gemeenteraad de definitieve schorsing uitsprak, geeft de loze vos zijn ontslag aan de gouverneur van de provincie Antwerpen. Het is de veldwachter van Bevel, Frans Mariën, die tijdelijk te Nijlen de dienst waarneemt. De plaats van veldwachter wordt open verklaard door middel van "AFROEP" en "AANPLAKKING" in de gemeente en door een aankondiging in de "GAZET VAN LIER" en "DEN LIERENAAR".

JODUCOS DE BRUYN volgt De Metz op.

Het enige spoor van De Metz dat ik daarna kon terugvinden, staat in het gemeenteraadsverslag van 5 augustus 1877. Daarin lezen we dat hij een "smeekschrijf" indiende tot het bekomen van een pensioen. Gezien zijn uitzonderlijk talent van loven en bieden heeft hij dit pensioen zeker bekomen!

*Jos Bastiaens.

Een huis

Ik denk, als ik langsloop, wat heeft
zo 'n huis al die jaren beleefd?

Wie zijn hier geboren? Wie zagen
de kerseboomluchter die àànging,
wit licht voor de lentedagen?

Wie zijn hier gestorven? Wie hoorden
op hun bed in de laatste kamer
de ratels der notelaren?

Door oudere stemmen gestuit,
lieve en luidere woorden,
liepen kinderen in en uit.

Op de grijsblauwe drempelsteen
ooit een weduwwrouw in het zwart
een holte de plek van het hart.

Een wimpeltje rook uit de schouw
een vallend blad uit de nevel
van nergens tegen de gevel.

Hier werd het pasen en kerst
voorjaar en langdurig herfst.

Anton van Wilderode.

MENSEN AAN DE POEMP

Jos Bastiaens, Statiestraat 5
Bruno Brasseur, J.E. Claeslaan 33
Hypoliet Budts, Guido Gezellestraat 47
Walter Caethoven, Zandvekenvelden 12A
Hendrik Claes, Heibloemstraat 81
Flor Dieltjens, Grobbendonksebaan 11
Jozef Engels, Bernaertstraat 12 Berchem
Herman en Cita Engels, Kesselsesteenweg 35
Roger Hermans, Statiestraat 15
Louis Lemmens, Nonnenstraat 34
Rosette Rymenants, Spoorweglei 14
Maria Thijs, Breugelhoevestraat 45
Jos Thys, Kapellebaan 32
Jef Van Camp, Bouwelsesteenweg 195
Pol Van Camp, Nonnenstraat 56
Ludo Van Gestel, Spoorweglei 16
René Verhaegen, Molenbos 2

Werkten mee aan dit nummer:

Redactie: Jos Bastiaens, Poliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Frans Haverals en Frans Lens.

Fotografie: Frans Raets, Jeannine Thys en René Verhaegen.

Tekeningen: Wim van Kuyck, Dirk Lieckens, Alma Van De Plas en DF-ledenblad.

Grafische vormgeving: Walter Caethoven.

Eindredactie: Rik Claes.

Druk en computerzernetwerk: Cuypers-Bollens.